

Του μηχανάκ'

Κωνσταντίνος Ματαφτσής

Δε θα ήθελα να εξιστορίσω γεγονότα και καταστάσεις της επαγγελματικής μου δραστηριότητας ως ιατρού αναισθησιολόγου στα τριανταπέντε και πλέον χρόνια, γιατί θα ξόδευα πολύ χαρτί και μολύβι και ίσως να έγραφα πράγματα που έχουν μεν σημασία για μένα, όχι όμως για πολλούς αναγνώστες. Γι' αυτό θα σταχυολογήσω λίγες μόνο μνήμες, που θα ικανοποιήσουν πιστεύω τον κάθε αναγνώστη μεταξύ αστείου και σοβαρού.

Όταν σήμερα ακούμε ή χρησιμοποιούμε τη λέξη «μηχανάκ'» ασφαλώς ο νους μας πάει στο δίκυκλο τροχοφόρο, σ' αυτόν τον ταραξία του μεσημεριανού μας καλοκαιριάτικου ύπνου, όταν διασχίζει τον δρόμο κάτω από τα ανοιχτά μας παράθυρα. Συμπαθές και εξυπηρετικό κατά τα άλλα, με άνεση παρκκαρίσματος ακόμα και στο κέντρο της πόλης, ιδανικό για γρήγορη μετακίνηση. Το βλέπουμε να ελίσσεται με τον αναβάτη του στους δρόμους ανάμεσα στα μποτιλιαρισμένα αυτοκίνητα ή ακόμη και πάνω στα πεζοδρόμια. Επικίνδυνο όμως, είτε από απροσεξία και αμέλεια του αναβάτη του είτε γιατί πολλές φορές διαφεύγει της προσοχής των άλλων οδηγών. Γι' αυτό και οι συχνοί τραυματισμοί ή θάνατοι από τη χρήση του, πεζών ή οδηγών του, όταν μάλιστα οι τελευταίοι δεν διστάζουν να κυκλοφορούν ακόμα και αντίθετα στους μονοδρόμους.

Σ' ολόκληρη όμως τη δεκαετία του '60 και τη μισή και πλέον αυτής του '70 η λέξη «μηχανάκ'» δεν είχε μόνο τη σημερινή έννοια. Ο περισσότερος κόσμος τότε και κυρίως ο από επαρχία προερχόμενος, με τη λέξη αυτή εννοούσε το μηχάνημα που χρησιμοποιούσε ο αναισθησιολόγος για χορήγηση γενικής αναισθησίας. Γι' αυτό και συνήθης ήταν η ερώτηση συγγενών ή φίλων ασθενούς, που είχε υποβληθεί σε κάποια εγχείρηση.

– Μι τουπική σι έκαναν τν' 'ιγχιρίσ' ή μι του μηχανάκ';

Ο κόσμος αυτός δεν γνώριζε ότι υπήρχε ειδικός αναισθησιολόγος γιατρός. Γνώριζε μόνο «του μηχανάκ'» και πως αυτό κοίμιζε τον ασθενή

προκειμένου να χειρουργηθεί χωρίς να πονέσει.

Τούτο γιατί η χρήση του αιθέρα για γενική αναισθησία σχεδόν ως τις αρχές της δεκαετίας του '60 γινόταν όχι μόνο από οποιοδήποτε γιατρό, αλλά συνήθως και από πρακτικούς νοσοκόμους ή νοσοκόμες χωρίς αυτοί να έχουν καμία γνώση Ανατομίας, Φυσιολογίας, Φαρμακολογίας κ.λπ. Γι' αυτό και υπήρχε η ονομασία του «ναρκωτή» γι' αυτούς. Ήξεραν μόνο πως όταν κουνιόταν ο άρρωστος στο χειρουργείο και διαμαρτύροταν ο χειρουργός, έπρεπε να ρίξουν περισσότερες σταγόνες αιθέρα στη γάζα που ήταν τοποθετημένη στο πρόσωπο του ασθενούς ή στη συσκευή Obredane, έτσι ώστε να βαθύνει η νάρκωση.

Συνεργάτης μου, χειρουργός, μας έλεγε πως όταν ήταν ειδικευόμενος, μια μέρα μέσα στο τραμ ένας κύριος τον πλησίασε και με ευγένεια του είπε:

–Φρόντισε παιδί μου να κόψεις αυτή την κακιά συνήθεια. Είσαι νέος και θα καταστρέψεις την υγεία σου μ' αυτό που κάνεις.

–«Είμαι γιατρός και μόλις βγήκα από το χειρουργείο. Έδινα νάρκωση επί 4½ ώρες με αιθέρα για μια εγχείρηση στομάχου στο Δημοτικό Νοσοκομείο», ήταν η απάντηση του γιατρού που κατάλαβε τη σημασία των λόγων του κυρίου.

Ο ευγενής κύριος –που νόμιζε για αιθερομανή τον γιατρό– του ζήτησε συγνώμη και τον βεβαίωσε πως η πρόθεσή του ήταν καθαρά φυλική και συμβουλευτική.

Έτσι περάσαμε από την απλή χρήση του αιθέρα στο μηχάνημα αναισθησίας, «στου μηχανάκ'» κατά τον πολύ κόσμο, με το οποίο γινόταν πια η χρήση του αιθέρα ή άλλων υγρών πτητικών αναισθητικών, αλλά και σύγχρονη χορήγηση των αερίων N₂O και O₂. Αυτά όλα (μηχάνημα, φάρμακα και οβίδες αερίων) τα κουβαλούσε ο αναισθησιολόγος όταν πήγαινε να δώσει αναισθησία σε διάφορες κλινικές που δεν διέθεταν ούτε οξυγόνο. Και αναγκαζόταν πολλές φορές να ανεβάσει τρεις και τέσσερις ορόφους από τις σκάλες –ελλείψει ασανσέρ– ένα βάρος κάθε άλλο παρά ευ-

καταφρόνητο. Γι' αυτό και πολύ εύστοχα συνάδελφος διατύπωσε τη γνώμη, πως οι γιατροί που έπαιρναν την ειδικότητα του αναισθησιολόγου θα έπρεπε να κάνουν και ένα τρίμηνο της εκπαίδευσής τους στο λιμάνι ως αχθοφόροι!!! Ήταν οι άγνωστοι ήρωες. Στον πολύ κόσμο γνωστό ήταν μόνο «του μηχανάκ'» και όχι οι ίδιοι οι αναισθησιολόγοι ως γιατροί.

Το 1970 που έκανα τον υποχρεωτικό μου χρόνο επαρχίας ως αναισθησιολόγος υπηρεσία υπαίθρου στο νοσοκομείο Νάουσας λίγο πριν δώσω αναισθησία σε μία γυναίκα, όταν αυτή είδε να πλησιάζω το αναισθησιολογικό μηχάνημα, με ρώτησε κοιτάζοντάς το:

- Αυτός είναι ο αναισθησιολόγος;
- Ναι, κυρία μου, της απάντησα.
- Ζωή να 'χει..., είπε η γυναίκα πριν κοιμηθεί.

Μια άλλη πάλι στο ίδιο Νοσοκομείο λίγο προτού πάρει αναισθησία με ρώτησε:

- Γιατρέ, εσύ είσαι ο ναρκοσυλλέκτης;...

Συνεργάτης χειρουργός, μου διηγήθηκε πως μια φορά, ενώ χειρουργούσε πήγε ένας κουμπάρος του στην κλινική για να τον ενημερώσει για κάτι. Είπε λοιπόν στην αδελφή νοσοκόμα να τον πάει ως τον προθάλαμο του χειρουργείου και εκεί από τη μισχάνοιχτη πόρτα είπε στον γιατρό αυτό που ήθελε. Το βράδυ όταν συναντήθηκαν οι δυο τους, ο κουμπάρος μετέφερε στον γιατρό τις εντυπώσεις και απορίες του από το χειρουργείο...

- Καλά ρε κουμπάρι! Ισχύ, μ' έναν άλλουν απ' τ'ν άλλ' τ' μιριά π' αν'γει ντ' κλοιά μι κατ' λάμις, χειρουργούσις. Ένα κουρίτσ' σ' 'έδουνι ιργαλεία. Ικίνους που κάθ'νταν σ' ένα σκαμνί κατά του κιφάλ' κι' ίχι στα χέρια τ' μια φούσκα κι φους φους

τ' ξιφούσκουνι ποιος ήταν;

- «Ήταν ο αναισθησιολόγος», απάντησε ο γιατρός.

- Κι πληρώνιτι γι' αυτήν τη δ'λεια;
- Βέβαια πληρώνεται.
- Κι πόσου παίρν' ρε πιδί;
- Πεντακόσιες δραχμές.

- Τι λες ρε κουμπάρι; Δηλαδή κάθιτι ικεί στου σκαμνί, φους φους τ' φούσκα κι' όταν τιλειώσ' η ιγχείρησ' ντάνγκα η πιντακουσαρού;

- Αμ καμιά τέτοια δ'λεια δεν υπάρχ' κι για μας ρε κουμπάρι...

Αυτό μου θυμίζει τη γνώμη στρατιωτικού χειρουργού, φίλου μας, όταν ρώτησε τον αδελφό μου ποια ειδικότητα θα πάρω, και εκείνος του είπε «Αναισθησιολογία», πρόσθεσε:

- Καλά θα κάνει! Μετάνοιωσα Γιώργη που δεν πήρα και 'γω Αναισθησιολογία στο στρατό. Μια χαρά ειδικότητα. Φουτ και δίφραγκο... (εννοώντας με το φουτ την κάθε πίεση του ασκού στο μηχάνημα αναισθησίας).

Αυτά και πολλά άλλα παρόμοια κάποτε. Σήμερα όμως τα πάντα έχουν αλλάξει και στον κόσμο είναι γνωστός πλέον ο ρόλος και η προσφορά του αναισθησιολόγου. Τα μηχανήματα αναισθησίας είναι σύγχρονα, ηλεκτρονικά, η «φούσκα» του κουμπάρου δεν είναι στα χέρια του αναισθησιολόγου, αλλά λειτουργεί αυτόματα και δεν χρειάζονται πια αχθοφορικές ικανότητες για τους/τις αναισθησιολόγους, αφού τα πάντα είναι στο βασικό εξοπλισμό των κλινικών και νοσοκομείων χωρίς να χρειάζεται η μεταφορά τους. Και όταν λέμε «μηχανάκ'» εννοούμε το γνωστό μας δίτροχο...

Ἐξ ἀμαθείας πάντα τὰ κακὰ ἐρίζονται.

(Από την αμάθεια προέρχονται όλα τα κακά)

Πλάτων